

HASTA “HANE”LERİMİZ

O. Sunar

"Allah hastanelere düşürmesin" inancındaki bir toplumuz. Oraları hastanın evi değil, dert yeri gibi algılıyoruz.

Bu kanıyı doğrulayacak nedenler vardır kuşkusuz. Bir kere nasıl karşılanacağınızdan, ne mahrumiyetlere katlanacağınızdan emin değilsiniz. Şefkate en çok ihtiyacınız olduğu zaman incitilmekten ürkmektesiniz.

Sosyal ve kültürel yapımız icabı bilgi, görgü ve terbiyemiz çok farklı sınıflara sahibiz. Kakasını açığa yapıp, poposunu taşla silmeyi dini bir örf gibi gören hatırlı bir kitle hâlâ mevcuttur. Tertemiz insanlarla bunlar yanyana yatacağı hastanede. Aynı kaplardan yemek yiyecek, aynı malzemeler, en kötüsü aynı tuvalet kullanılabacaktır.

Evinin tuvaletini en temiz yer olarak derleyip toparlamak adetine olan bir kişinin, dışkı yığınının üstünde sineklerin uçtuğu Ani Harabelerindekine benzer bir hastane tuvaletine girmeye kalkıştığı anı düşünün!

Eskiden hocalar büyük vizit yaptıkları zaman mutlaka tuvaletleri de denetler, personeli azarlardı. Herkesin "hoca" olduğu şimdilerde ise o viziteler de kalktı ortadan, teftişler de.

Özel hastanelerin kuruluş nedenlerinin birincisi hastalanınca "adam" gibi muamele görme ihtiyacıdır. Ancak, parası olanların bu olanağa kavuşmalarına karşın %90 gibi ezici bir çoğunluk için yine de baştaki duaya devamdan başka bir çare ortaya çıkmış mıdır? Kaldı ki, özel hastaneler ticari kuruluşlar olduğundan doğaları icabı gelir getirmeyecek yatırımlara haklı olarak girişemezler. Kapsamlı tıp eğitimi ve deneysel araştırma yapamazlar. Kısacası özel hastaneler, bugünkü yapıları ile toplumsal bir problemi çözecek durumda değildirler.

Genel anlamda devlet ve özel işletmeler arasındaki fark, aynen hastaneler için de geçerlidir. Resmi hastane-

ler, Türkiye'deki kamu kuruluşlarının çoğunda olduğu gibi siyasal ve sosyal çarpıklıklara bağlı olarak çok verimsiz çalışmaktadırlar. Öğretim üyeleri de dahil medikal ve nonmedikal personelin hemen hepsi durumlarından şikayetçidirler. Öğretim üyeleri ve diğer eğiticiler yaptıkları hizmetin nitelik ve niceliği ile değil hâlâ gelip gittikleri saatle veya amacından kaydırılmış yayın sayısı ile denetlenmeye çalışılmaktadır. Nonmedikal personel bezgin ve mutsuzdur. İş eğitimi yoktur. Genel olarak tüm personelin kuruma bağlılık duygusu (toplam kalite kontrolünde en önemli faktör) noksanıdır.

Yanlış ve yetersiz hukuksal zorlamalar -ki buna idare mahkemeleri de dahildir- nedeni ile akademik ve pratik alanlardaki çalışmalar verimli hale sokulamadığı için zaten zorlukla temin edilen kısıtlı bütçelerin sağlayacağı olanaklar da heba edilmektedir.

Gecekondu örf ve âdetleriyle cazgır bir anarşi havasına bürünen hasta ve hasta yakınlarının tavrı disiplin bozucu önemli bir faktördür.

Hukuksal kısıtlamalardan arı özel hastaneler nispeten zengin bir kitleye hitap ettikleri için hem insana kıymet verme hem de verimli çalışma yönünden çok daha avantajlıdır.

Özel hastanelerin mali kaynağı büyük ölçüde özel sigortalardır. Sağlık sigortasının yayılması ile bu kurumların sayısında süratli bir artış gözlenmektedir.

Ancak bizim gördüğümüz kadarı ile özel sağlık sigortası bizde bankerlik veya bankacılıkta olduğu gibi henüz taklitçilikten ileri geçemedi. Adı üstünde sağlık sigortası, sağlık bakımından ortaya çıkacak maddi riski hayat boyu karşılamak demektir. Bir senelik, iki senelik sigorta olur mu? Prim ödeme şartları yerine getirildiği sürece sigortanın devam etmesi gerekir. Ayrıca, sigortadan önce mevcut bir hastalığı olanların geleceği ne olacaktır? Diğer taraftan, sigortanın sigorta edilenlerce doğru şekilde kavrandığı kanısında da değiliz. Sigortalar gereksiz harcama-

Dr. Orhan Sunar

Türk Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Vakfı Başkanı

ları karşılarken, asıl muhtaç olanları yarı yolda bırakabilmektedirler.

Özel hastanecilikteki patlamanın etik yönden yeni problemler ortaya çıkardığı görülüyor. Sadece bir hafta içinde bizim dikkatimize çarpanlara bir bakınız: Şarkı söyleyen bir hanım gözüne ameliyat yaptırmak için önce özel bir hastane ile anlaşılıyor sonra gidip bir diğerine ameliyat oluyor. Üste para almak için anlaşığı ilk hastane diğerine ateş püskürüyor. Şarkı söyleyene de bizi aldıttı diye çatıyor. Bir başka özel hastanenin hekimi (!) "Baş, boyun cerrahisini sadece biz yaparız!" diye buyuruyor. Diğer bir aklievvel de "Kulak ameliyatlarını Amerikalılara bile ben öğrettim, sağlığa da ben çare buldum" demeye getiriyor.

Hoş, bu ayağa düşmüş hekim ve hastane reklamcılığı sadece özel hastanelerden kaynaklanmıyor. Resmi hastanelerden bazı "kocaman" hekimlerin de aynı tür teşhir hastalığına yakalanmalarını pek nadir görmüyoruz.

Gelişmiş dünya, teknolojik ilerlemenin ortaya çıkardığı biyoetik problemlerle uğraşırken, biz orta çağa has bir etik davranış içinde yüzüyoruz. Hem de her şeyimizle batı standartlarında olduğumuzu iddia ederek.

Şimdi gelelim büyük çoğunluğun problemine:

Kamu kurumlarının hem insani, hem de idari yönden çağdaş standartlara ulaşması önce sağlam maddi kaynaklara sahip olmakla mümkündür. Yeterli yatırım yapılamadığı için zengin olmayan bile bir şeylerini satıp savarak daha rahat sosyal ve tıbbi bakım için özel kurumlara gitmeye çalışmaktadır.

Üniversite ve eğitim hastanelerinde yetişip bilgi ve beceri kazananlar da hakları ve beklentilerini karşılayan maddi kazancı sağlayamayınca küçük de olsa bir kısmının gelen hastayı dışa yönlendirme gibi çarpık girişimleri

ortaya çıkmaktadır. Bazen hizmet personeli de buna alet olabiliyor. Tüm personeli kuruma bağlayacak tedbirler ancak maddi destekle sağlanabilir. Cezaî müeyyideler sorun çözmez.

Varlıklı kesim ile gecekondu şartlarında yaşayan veya yaşam şartları kötü kırsal kesimden gelen vatandaşlarımız için hastane kalitesi bakımından büyük sorun yoktur. Biri özel hastane ile zaten sorununu çözmüştür. Diğerleri için mevcut resmi hastane konforu bile yaşadığı ortamdan daha kaliteli olabilir.

Asıl ezilen kültürlü, medeni, görgü ve terbiyesi çağdaş orta sınıfımızdır. Devlet, Emekli Sandığı ve Sosyal Sigorta ancak kabaca resmi hastane desteği vermektedir. Bu destek onu kuyruklarda beklemekten, horlanmaktan, her türlü mahrumiyete katlanmaktan kurtarmamaktadır. İstedığı hekimi seçemez, seçse bile beklediği ilgiyi her zaman bulamaz. Çünkü o hekim de sosyal problemler içindedir.

Görülüyor ki, sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklarımızdan, hukuksal düzensizliklerimize ve etik çarpıklıklarımıza kadar bir sürü faktör sağlığımızın en önemli kısmı olan hastane problemini adeta içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir. Bu manzara karşısında siyasal erk, radikal bir plandan yoksun, öte beri ile uğraşmakta, adam kayırmakla gününü gün etmeye çalışmaktadır.

Ancak bizi en çok yaralayan ve acı veren husus tıp diploması taşımaktan öte hürmete layık olmayan bir kesimin haksız, yersiz ve seviyesiz reklamlarla durumu istismar edip, kese şişirmeye koyulmuş olmasıdır. Bu disiplinsizlikte ne vururum misali hareket tarzları sahip olduklarını iddia ettikleri batı standartının değil, medeniyetsizliğin işareti olabilir.